

КИР БУЛИЧОВ

УВОД

Част 0 от „Велики Гусляр (разкази)“

Превод от руски: Донка Станкова, 1982

chitanka.info

Често се случва да чуваме: защо пришълците от космоса, избрали Земята като обект на своето пътешествие, слизат не в Тихия океан, не в планините на Памир, не в пустинята Такламакан, най-сетне не в градовете Осака и Конотоп, а в град Велики Гусляр? Защо някои невероятни случки, които досега още не са намерили научно обяснение, стават именно във Велики Гусляр?

Този въпрос са си задавали много учени и любители астрономи, обсъждаха го на симпозиума в Адис Абеба, върху него се проведе дискусия в „Литературная газета“.

Неотдавна академик Спичкин излезе с нова хипотеза. Като наблюдавал траекториите на метеорологичните спътници на Земята, той стигнал до извода, че град Велики Гусляр е разположен върху земна изпъкналост, почти незабележима за околните, но съвсем очевидна при наблюдаване на Земята от съседните звезди. Тази изпъкналост в никакъв случай не би могла да се вземе за планина, хълм или други геологични формации, защото в околностите на Гусляр няма нищо от този род.

Град Велики Гусляр е разположен в равнина. Заобиколен е от колхозни ниви и гъсти гори. Протичащите в този край реки се отличават с бистрата си вода и бавното течение. Понякога напролет стават наводнения и разлелите се води постепенно се прибират, като оставят на брега трескулак и коренища. А зиме снежни преспи откъсват града от съседните населени места. Лете горещините са умерени и често връхлитат бури. А есента тук е мека, многобагрена, към края на октомври заваляват студени дъждове. През 1876 година кореняците са наблюдавали северно сияние, а тринадесет години преди това — тройно слънце. Най-ниската температура през януари е достигнала до минус четиридесет и осем градуса (18 януари 1923 година).

Някога в горите са се въдели мечки, сърни, глигани, еноти, бобри, лисици, росомахи и вълци. И сега още ги има в горите. През 1952 година е бил направен опит да се аклиматизира към Велики Гусляр зубробизон. Развъдили зубробизони във Въробьовския резерват и те по естествен начин се кръстосали с лосовете и придобили като допълнение към страшния си вид грамадни рога и спокоен, миролюбив нрав. реките и езерата са богати на дивеч. Неотдавна в река Гус бяха завъдени гамбузия и бял амур. А през последните години кой знае как

там се завъдил бразилският рак, най-близкият сродник на омара. Рибарите оцениха добрите им вкусови качества. Местният печат съобщи, че в околностите на града се е появила мухата цеце, но не са отбелязани случаи на сънна болест.

Населението на Велики Гусляр наброява осемнадесет хиляди души. В него живеят хора от петнадесет националности. В село Морошки има четири семейства кожухи. Кожухите са малък горски народ от угро-финската група, говорещ на своеобразен език, все още непроучен докрай от науката. Писмеността на кожухите е била разработена въз основа на латинската през 1926 година от гуслярския учител Иванов, който съставил буквар. В наши дни са останали само трима кожухи, владеещи кожухски език — Иван Семьонов, Иван Мудрик и Александра Филиповна Малова.

Историята на град Велики Гусляр наброява седемстотин и петдесет години. За първи път за него се споменава в Андриановския летопис, където се казва, че потьомкинският княз Гавриил Незлобивий „пришех и истребих“ непокорните жители на градчето Гусляр. Това станало в 1222 година.

Градът бързо растял, тъй като е удобно разположен на кръстовище на търговски пътища, водещи за Урал и за Сибир, а също така за южните и западните области на Рус. Бил е пощаден от монголското иго, понеже татарските баскаки, наплашени от гъстите и непроходими северни гори, се ограничили само да изпращат списъци за наложените данъци, но жителите на града рядко и нередовно плащали тези данъци. Възникналата през XIV век крамола между Москва и Новгород за Гусляр завършила окончателно с победата на Москва едва към средата на XV век. По време на тази крамола градът е бил изгарян три пъти и два пъти е бил ограбван. Веднъж новгородската дружина на воеводата Лепеха изравнила града със земята. През следващите години Гусляр е преживял чума, наводнения, мор и глад. Всяка година избухвали пожари. След всяка епидемия и пожар градът бил застрояван отново и бил украсяван с белокаменни катедрални църкви, живописно разположени по брега на река Гус.

От откривателите на нови земи, тръгнали срещу слънцето, повече от една трета се оказаха жители на Велики Гусляр, който през шестнадесети век се превърнал в процъфтяващ град и е съперничел на Вологда, Устюг и Нижни Новгород. Достатъчно е да си спомним

Тимофей Бархатов, открил Аляска, Симон Трусов, стигнал до река Камчатка с петдесет казаци, Федка Меркартов, стигнал пръв до Нова земя, откривателите на Курил, Челябинск, Калифорния и Антарктида. Всички те са се завръщали на стари години в родния град и са издигали двуетажни зидани къщи на улица „Торговая“, в Синия сокак и на Говаякя склон. Точно през тези години Гусляр започнал да се нарича Велики.

И понеже стана дума, до ден днешен учените не са единодушни по въпроса, защо Гусляр се казва така. Ако професор Третьковски в своята монография „Овладяването на Севера“ смята, че името произхожда от думата „гусляр“ или дори „гусли“ (хипотезата на Райзман), понеже в тези краища е било широко разпространено производството на тези музикални инструменти, то Илонен и други чуждестранни историци са склонни да мислят, че името на града идва от река Гус, на чийто бряг е разположен той. Но съществува и още една версия — на Тихонравова, която смята, че по тези горски краища са намерили убежище бягащите от хабсбургското подтисничество сподвижници на чешкия реформатор Ян Хус. На края не можем да не споменем и гледището на Иванов, който извежда думата Гусляр от кожухското „хусля“, означаващо „задан крак на голяма мечка, живееща в планина“. Сред кожухите още е жива легендата за юнака Дьома, който убил по тези места мечка и изял задния ѝ крак.

В края на XIX век във връзка с прокараната недалеч от Велики Гусляр железопътна линия той престава да играе важна роля в търговията и се превръща в неадминистративен околийски град и пристанище на река Гус.

През последните години в Гусляр се развива местна промишленост. Има пивоварен завод, овладяно е производството на копчета и канцеларски кламери във фабрика „Заря“. Имаме си също дъскорезница, млекокомбинат и бъчварска работилница. В града има техникум за специалисти по речния транспорт, няколко средни и непълни средни училища, три библиотеки, два кинотеатъра, клуб на работещите в речния транспорт и музей. Сред архитектурните паметници, опазвани от държавата, спадат Спасо-Трофимският манастир, черквата на Парашкева Пятнишка (XVI век) и Димитровската катедрала. Покритият пазар, и няколко черкви бяха

преместени през 1930 година, за да бъде засадена градина на „Откривателите на нови земи“.

Велики Гусляр е подчинен на областта град и е център на Великогуслярския район, в който се отглежда лен, ръж, елда, развито е скотовъдството и горската промишленост. На разположение на туристите, предпочели през летните месеци нашия град, е хотел „Велики Гусляр“ с ресторанта „Гус“, домът на колхозника и шлеп-общезитието. През последните години в града бяха заснети редица исторически филми, по-конкретно „Стенка Разин“, „Откривателят Бархатов“. „Садко“ и „Гуслярска балада“.

Главната улица „Пушкинска“ върви покрай реката. На нея се намират универмагът, книжарницата и зоологическият магазин. Единият край на улицата стига до моста на река Грязнуха, която разделя града на традиционните град и предградие, а другият ѝ край стига до градския парк, в който има естрада, стрелбище и въртележка, а също така и лятна читалня.

От Гусляр до Вологда пътува автобус (шест часа) или самолет (един час). До Архангелск се отива със самолет (за час и половина) или с параход (през Устюг и Котлас) — за четири денонощия.

Космическите пришълци започнаха да се появяват в града от 1967 година. Не са открити следи от тях по-рано.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.